

Svet
Evropske unije

Bruselj, 11. januar 2022
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Svet
Zadeva:	Stanje na trgu – izmenjava mnenj

V prilogi vam pošiljamo dopis o navedenem vprašanju, ki bo obravnavano na seji Sveta (kmetijstvo in ribištvo) 17. januarja 2022.

Stanje na kmetijskih trgih**Splošno**

1. Čeprav posledice nedavnega porasta števila okužb s COVID še niso vidne, je za agroživilski sektor v tem trenutku mogoče reči, da je po postopnem ponovnem odpiranju gostinstva in odpravi omejitev pretoka ljudi in blaga, povezanih s krizo, na splošno okrevanje. Vrednost izvoza se je v obdobju od januarja do septembra 2021 močno povečala – v primerjavi s predhodnim letom za 8 %. Potrdilo se je tudi, da je okrevala dvostranska trgovina z Združenim kraljestvom, prvim namembnim trgovcem za proizvode iz EU. Vendar obstajajo precejšnja tveganja zaradi negotovosti glede prihodnjih mejnih kontrol in posledic sporazumov o prosti trgovini, ki jih je Združeno kraljestvo nedavno podpisalo s tretjimi državami. Prav tako je treba pozorno spremljati posledice drugih trgovinskih omejitev, ki so rezultat mednarodnega razvoja dogodkov.
2. Na kmetijske trge EU v obdobju 2021/22 je pozitivno vplivalo dinamično svetovno povpraševanje in s tem visoka raven svetovnih cen. Indeks cen hrane FAO, ki odraža svetovne cene kmetijskih proizvodov, je bil novembra 2021 na medletni ravni višji za 27 %. To zvišanje cen kmetijskih proizvodov je vplivalo tudi na cene v Uniji: Eurostatov indeks cen kmetijskih proizvodov je v tretjem četrtletju leta 2021 v povprečju za 13 % višji kot pred enim letom. Vendar so se zaradi kombinacije dejavnikov, med katerimi sta okrevanje svetovnega gospodarstva in povečano povpraševanje po plinu, cene energije, zlasti zemeljskega plina v Evropi, povzpele na eno najvišjih ravni. Dvig cen energije močno vpliva na cene večine kmetijskih vložkov. To velja zlasti za cene gnojil, ki so se v enem letu več kot podvojile. Indeks cen gnojil Svetovne banke je bil novembra 2021 za 165 % višji od indeksa za november 2020. Zlasti cene dušikovih gnojil so tesno povezane s ceno zemeljskega plina, ki je glavna surovina za proizvodnjo amoniaka ali sečnine. Po podatkih Svetovne banke so se novembra 2021 svetovne cene sečnine in diamonijevega fosfata v primerjavi s predhodnim letom zvišale za 268 % oziroma 102 %. Zaradi visokih cen energije in motenj v dobavnih verigah zaradi virusa COVID-19 so se zvišali prevozni stroški, kar je povečalo napetosti na trgu primarnih proizvodov. Slednje so se v zadnjih tednih leta 2021 umirile, saj se je na primer decembra 2021 indeks Baltic Dry (stroški prevoza tovora v razsutem stanju po morju) zmanjšal za 30 %. Eurostatov indeks cen krmnih mešanic za tretje četrtletje 2021 je bil v povprečju za 14 % višji od lanskoletne vrednosti.

3. Inflacijski pritisk se je na splošno povečal: v prvi polovici leta 2021 in v zadnjem času so se močno zvišale cene energije, surovin in gnojil. Stopnja inflacije pri hrani v EU se je od aprila 2021 nekoliko hitreje povečala in novembra 2021 dosegla medletno raven 2,9 %. Stopnja inflacije pri hrani je še vedno precej nižja od splošne stopnje inflacije (5,2 % v istem obdobju). Čeprav se bo po napovedih ECB stopnja inflacije, tudi njena energetska komponenta, močno zmanjšala, bi bilo treba razvoj na trgu v teh sektorjih pozorno spremljati.
4. Na zadnjih dveh sejah Sveta za kmetijstvo in ribištvo so skoraj vse države članice opozorile na to stanje in na negativne učinke naraščajočih vhodnih stroškov na marže za kmete v živilnorskem sektorju (stroški krme, energija itd.) in sektorju poljščin (gnojila, energija itd.), pri čemer so številne pozvale k sprejetju izrednih tržnih ukrepov. To na primer velja zlasti za sektor prašičjega mesa, v katerem so naraščajoči stroški vložkov, zlasti krme, in močna ponudba, ki je posledica drugih dejavnikov, profitno maržo znižali na kritično raven ali jo odpravili.

Stanje v glavnih sektorjih

5. Po zadnji napovedi naj bi o skupna pridelava **žit** v EU v obdobju 2021/22 znašala 291 milijonov ton, kar pomeni 3,4-odstotno letno povečanje (+4,1 % glede na petletno povprečje), zlasti zaradi okrevanja pridelave pšenice, ki naj bi po ocenah znašala 130,6 milijonov ton (+7,3 % glede na petletno povprečje). Proizvodnja koruze naj bi po napovedih znašala 69,4 milijona ton, kar pomeni 2,1-odstotno medletno povečanje (+3,1 % v primerjavi s petletnim povprečjem). Zaradi manjše proizvodnje prašičjega mesa v EU je povpraševanje po krmi nekoliko manjše v primerjavi s predhodnim tržnim letom – zmanjšanje za 0,18 %. Cene žit v EU so na splošno še vedno visoke zaradi močnega svetovnega povpraševanja in vse slabših pogojev za pridelavo poljščin v Južni Ameriki. Proizvodnja oljnic v EU v obdobju 2021/22 naj bi po ocenah znašala 30,5 milijona ton. To 7-odstotno letno povečanje bi moralo po padcu pridelave v obdobju 2020/21 sprostiti stanje na trgu EU in povečati razpoložljivost, čeprav bo ponudba oljne ogrščice zaradi majhnih začetnih zalog še naprej omejena. Kljub visokim cenam pa proizvajalci zaradi slabe letine v nekaterih delih Unije, na primer na Finskem in v Romuniji, od tega nimajo toliko koristi.

6. Napoved o donosu **sladkorne** pese v EU v obdobju 2021/22 je veliko ugodnejša od lanske sezone in s 75,4 tonami na hektar za 2,4 % presega petletno povprečje. Ker površina, namenjena pridelavi sladkorne pese v EU, po ocenah znaša 1,5 milijona hektarja, bi lahko proizvodnja sladkorja v EU dosegla 15,7 milijonov ton, kar je 7 % več kot v predhodni sezoni. Svetovne cene so ostale razmeroma visoke, medtem ko je sladkor, pridelan v EU, s 417 EUR na tono presegel referenčni prag iz oktobra 2017.
7. Kar zadeva **riž**, je trg EU razmeroma miren: uvoz je stabilen, cene na notranjem trgu so visoke, vremenske razmere pa so pripomogle k ugodni letini v septembru in oktobru. Za svetovni trg riža so značilne visoke cene, majhen obseg trgovine in stalne motnje zaradi pomanjkanja zabojsnikov, zelo visoki stroški pošiljanja, ozka grla zaradi COVID-19 (Indija, Tajska, Vietnam in Kambodža) in politični protesti (Mjanmar).
8. Proizvodnja **oljčnega olja** v EU naj bi v obdobju 2021/22 po napovedih bila za 4 % pod ravni iz zadnje sezone in znašala skoraj 2 milijona ton (3 % pod petletnim povprečjem). Kljub večjim tokovom v ZDA je izvoz oljčnega olja iz EU v tržnem letu 2020/21 ostal skromen v primerjavi s prejšnjimi ravni, vendar je še vedno za 18 % nad petletnim povprečjem. Obnavljanje zalog v nekaterih namembnih trgih in ponovno odprtje gostinskega sektorja bi morala prispevati k večjemu izvozu, medtem ko bi se potrošnja v EU zaradi manjše razpoložljivosti in nadpovprečnih cen lahko zmanjšala. Nekatera območja Unije, kot na primer Hrvaško, so poleg splošnih težav zaradi visokih vhodnih cen prizadele tudi neugodne vremenske razmere.
9. Za trg **mleka** sta značilna močno povpraševanje ter omejena ponudba v svetu in v EU. Povprečne cene surovega mleka v EU so se v vsakem posameznem mesecu leta 2021 zvišale in so zdaj na najvišji ravni od marca 2014. Cene mlečnih izdelkov v EU presegajo najnovejše in srednjeročne referenčne vrednosti. Pri izvozu sira in sirotke v prahu iz EU so bili letos doseženi najboljši rezultati. Proizvodnja **mleka** v EU je bila v prvih desetih mesecih leta 2021 stabilna. To je pripeljalo do različnih trendov v sektorju mleka: zmanjšala se je proizvodnja posnetega in polnomastnega mleka v prahu ter masla, fermentiranega mleka in konzumnega mleka, povečala pa se je proizvodnja koncentriranega mleka, sira in smetane. Izvoz mlečnih izdelkov iz EU je bil v prvih desetih mesecih leta 2021 še naprej razmeroma stabilen, pri čemer so za različne izdelke obstajali različni trendi: izvoz mleka v prahu in masla se je zmanjšal, povečal pa izvoz sira, kondenziranega mleka in sirotke v prahu. Cene surovega mleka v EU so se oktobra in novembra še naprej zviševale in dosegle ravni, ki so precej nad petletnim povprečjem. V tem trenutku so na svetovnem trgu cene EU najkonkurenčnejše za

sir „cheddar“, najvišje pa za polnomastno mleko v prahu in maslo. Najkonkurenčnejše cene za polnomastno mleko v prahu so v Oceaniji, za maslo in posneto mleko v prahu pa v ZDA.

10. Na trgih **mesa** se nadaljuje pozitivno gibanje cen za trupe **goved** v EU, ki so zaradi velikega povpraševanja in omejene ponudbe še naprej na zelo visokih ravneh. Trgovinska bilanca za goveje in telečje meso je pozitivna tako po količini kot vrednosti. Cene **prašičjih** trupov niso več na najnižji ravni, cene za sesne pujske pa se tudi povečujejo, vendar so v obeh primerih še vedno nizke. Marže proizvajalcev so se še bolj znižale, proizvodnja EU pa se je v primerjavi z lanskim letom povečala. Trgovinska bilanca EU je pozitivna, saj je izvoz velik, čeprav se izvoz na Kitajsko upočasnjuje. Tudi po koncu božičnih praznikov so številne države članice sporočile, da ni jasnih znamenj, da naj bi bila dosežena najnižja raven cen, in da je raven cen še vedno kritično nizka, čeprav je tudi nekaj šibkih znakov, da naj bi se stanje spreobrnilo. V skoraj celotni EU se močno čutijo posledice naraščajočih stroškov krme in energije. V zvezi s tem je več držav članic, zlasti BG/CZ/DE/ES/HR/LV/HU/MT/PL/RO/SK, v pisnih pripombah pozvalo k sprejetju izrednih tržnih ukrepov ali dodeljevanju neposredne podpore, ki je potrebna čim prej. BG je opozorila, da na bi smeli sproščati zalog na trgu v času, ko obstaja nekaj znamenj, da se bo gibanje cen spreobrnilo. Po mnenju DE/ES/LT/PT/FI je zaradi razmer upravičeno spremljati stanje in sprejeti pobude, usmerjene v odziv na resne motnje na kmetijskih trgih in pripravo možnih ukrepov.
11. Cene **perutnine** v EU so se od oktobra naprej zviševale in glede na visoko domače povpraševanje in omejeno proizvodnjo dosegle visoke ravni. Izvoz iz EU je zaradi nadaljevanja omejitev, povezanih z aviarno influenco, še vedno omejen, nedavni val izbruhov bolezni (npr. na Portugalskem) pa lahko pomeni dodaten pritisk na izvoz iz EU. Poleg tega nekatere države članice, kot je Slovaška, še naprej poročajo o povečanem uvozu iz Ukrajine. Razmere bi bilo treba pozorno spremljati. Cene **jajc** so letos dosegle najvišjo raven, potem ko so bile več tednov stabilne, k čemur so pripomogli naslednji dejavniki: močno domače povpraševanje, povečan izvoz (+18 %) in zmanjšanje uvoza (−25 %). Povprečne cene so skoraj za 18 % višje kot v predhodnem letu, čeprav za 3 % pod petletnim zgodovinskim povprečjem. Trg **ovčjega mesa** v EU je omejen, za zagotovitev dobave pa obstaja močna konkurenca. Svetovno povpraševanje pred božičem je še povečalo cene jagnječjega mesa.

12. Na proizvodnjo **vina** v letu 2021 v EU so vplivale neugodne vremenske razmere spomladi in poleti 2021, med katerimi so zmrzali in poplave ter bolezni vinske trte, povezane s temi podnebnimi razmerami. Končna proizvodnja v EU v letu 2021 bo po ocenah za 13 % manjša od proizvodnje v predhodnem letu. Zlasti Francijo je močno prizadela zmrzal, zaradi katere naj bi se proizvodnja zmanjšala za 29 %.

Vendar je zelo močna rast izvoza vina v EU pripomogla k okrevanju trga. Izvoz je med sezono 2020/21 dosegel rekordno raven (28,8 milijona hektolitrov, od česar je bilo 4,1 milijona hektolitrov izvoženih v Združeno kraljestvo), kar je spodbudila omilitev omejitev zaradi COVID-19 in opustitev dodatnih dajatev ZDA. Ponovna uvedba nekaterih omejitev v sektorju hotelirstva, restavracij in cateringa zaradi razvoja pandemije COVID-19 v nekaterih državah članicah kratkoročno povzroča nekaj negotovosti.

13. V sektorju **sadja in zelenjave** so tržni trendi za večino proizvodov ugodni, pri čemer so v nekaterih državah članicah težje razmere na trgu jabolk. Letina jabolk v EU je bila zaradi dobre letine na Poljskem višja kot v prejšnjem letu, kar ustvarja pritisk na cene in povečuje delež sadja, namenjenega predelavi. Prepoved uvoza nekaterih kmetijskih proizvodov, ki jo je s 1. januarjem 2022 uvedla Belorusija, lahko še poveča pritisk na tem trgu, saj so jabolka in hruške proizvodi, ki so se najpogosteje izvažali. PL pričakuje, da bo zaradi tega utrpela precejšnje posledice, saj je bil precejšen delež celotnega poljskega izvoza za številne vrtnarske proizvode usmerjen v Belorusijo. Proizvodnja pomaranč v EU naj bi se rahlo zmanjšala, saj so jo v Italiji prizadele slabe vremenske razmere, pri čemer naj bi se še naprej povečevala potrošnja svežih pomaranč in zmanjševala potrošnja predelanega pomarančnega soka. Kar zadeva mednarodno trgovino s sadjem in zelenjavo, je po rekordnem letu 2020 na trgovinske tokove nekoliko vplival brexit: stanje se je po težavnih prvih mesecih leta 2021 popravilo, izvoz v države nečlanice EU pa je bil v prvih osmih mesecih medletno nazadnje nižji le za 4 %. Vendar je treba trgovinske tokove z Združenim kraljestvom še naprej pozorno spremljati, saj bo Združeno kraljestvo predvidoma do sredine leta 2022 po več odlogih uvedlo popolno mejno kontrolo in zahteve za certificiranja za izvoznike EU.

Sklepne ugotovitve

14. Čeprav številni živilski proizvodi iz različnih razlogov dosegajo rekordne cene, so marže proizvajalcev pri številnih proizvodih še naprej pod velikim pritiskom, predvsem za prašičje meso, kar je zlasti posledica visokih vhodnih stroškov. Komisija naj dopolni zgoraj navedene informacije, zlasti glede vseh ukrepov, sprejetih za ublažitev negativnih razmer; države članice pa naj navedejo, ali so po njihovem mnenju sprejeti ali predlagani ukrepi zadovoljivi.
